

REMISSYTTRANDE

Datum

2025-05-20

Dnr

2025/1543

Regeringskansliet

Finansdepartementet/Remissvar

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se.

Betänkandet Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20)

(Departementets diarienummer Fi2025/00415)

Allmänna synpunkter

Som framhålls i Justitiekanslerns remissyttrande avseende utredningen som låg till grund för införandet av Utbetalningsmyndigheten (SOU 2020:35), innebär arten och omfattningen av den personuppgiftsbehandling som kommer att ske inom ramen för myndighetens verksamhet i vissa delar ett betydande intrång i enskildas personliga integritet och en inskränkning av skyddet för den personliga integriteten enligt regeringsformen. Det nu aktuella förslaget innebär att betydligt fler uppgifter ska samlas inom samma myndighet.

En sådan ansamling av uppgifter koncentrerade till en och samma myndighet väcker grundläggande frågor om vilken kännedom staten ska ha om enskilda och risken för en framtida utveckling där uppgiftssamlingen används för andra ändamål. Som exempel på problemställningen kan nämnas uppgifter som ligger till grund för beslut om föreningsbidrag. Föreningslivet i Sverige består av en mängd olika föreningar, varav en del är utpräglad politiska eller religiösa. Som utredningen påpekar är sådana uppgifter generellt sett mindre integritetskänsliga, men det kan också röra sig om uppgifter om medlemmar, medlemsavgifter, bidrag och gåvor vilka indirekt kan avslöja politiska åsikter, religiösa övertygelser eller en persons sexuella läggning eller etniska tillhörighet.

Justitiekanslern ifrågasätter inte att förslaget syftar till att uppfylla ett reellt behov, bl.a. att motverka välfärdsbrottslighet, och konstaterar att regleringen innehåller ett antal skyddsåtgärder för att begränsa intrånget i personlig integritet. Samtidigt måste behovet av att koncentrera uppgifterna vägas mot riskerna för den personliga integriteten som alltså här får betraktas som mycket stora. Det måste därför stå klart att det inte finns några mindre ingripande alternativ. Eftersom det i utredningen saknas en ingående analys av alternativa lösningar, är det svårt att avgöra om ändamålet med insamlingen skulle kunna uppnås med en mindre ingripande åtgärd där uppgifterna inte koncentrerades till en myndighet. Vidare väcker förslaget frågor om det inte skulle krävas särskilda kontrollmekanismer för att säkerställa att uppgiftssamlingen inte används för grundlagsstridiga ändamål.

Att utredningen rör en anslutning till en myndighet som inte är i full drift

Som utredningen påpekar har stora delar av Utbetalningsmyndighetens verksamhet ännu inte påbörjats. Förslagen avser alltså en anslutning till ett system som ännu inte är i drift. Snabba förändringar i regelsystem där effekterna av de förslag som redan genomförts eller beslutats ännu inte inträtt gör det vanskligt för en remissinstans att bedöma förslagen. Detta innebär vidare att regeringen och riksdagen får ett sämre beslutsunderlag.

Koncentrationen av uppgifter utgör en säkerhetsrisk

Slutligen anser Justitiekanslern att en koncentration av ett stort antal personuppgifter till en enda myndighet innebär en säkerhetsrisk i sig. Obehöriga dataintrång är en realitet och med hänsyn till säkerhetsläget kan det finnas skäl för ökad försiktighet. Vid en kommunal anslutning till systemet med transaktionskonto, i enlighet med utredningens författningsförslag 3, skulle koncentrationen också kunna innebära en säkerhetsrisk på systemnivå. Om systemet infiltrerades eller överbelastades så det ligger nere en inte helt försumbar tid, skulle det kunna medföra svåra konsekvenser både för enskilda och för samhället i stort. Dessa risker bör belysas och hanteras i den fortsatta beredningen.

Konsekvenser för Justitiekanslerns verksamhet

Som Justitiekanslern påpekade i sitt remissvar till SOU 2020:35, står Utbetalningsmyndigheten under Justitiekanslerns tillsyn. Eftersom Utbetalningsmyndigheten ska vara personuppgiftsansvarig innebär det att staten kommer att bära skadeståndsansvaret vid felaktig personuppgiftsbehandling av uppgifter som nu endast hanteras av kommuner. Anspråk för felaktig personuppgiftsbehandling är redan idag vanligt förekommande i Justitiekanslerns skadereglering. Eftersom förslaget handlar om ett mycket stort antal personuppgifter, kommer det sannolikt också innebära en större belastning på Justitiekanslern, i synnerhet om ett större intrång skulle ske. Ett genomförande av förslaget kan således medföra ett behov av ökade anslag.

Ärendet har föredragits av Emil Nordin. I ärendets beredning har även byråchefen Martin Mörk deltagit.

Thomas Bull